

USNESENÍ

(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Broučkové a soudkyň JUDr. Lenky Grollové a JUDr. Vladislavy Riegrové, Ph.D. v právní věci

žalobkyně: EUROPEAN FINANCIAL SERVICES, INC.,

registrační číslo 032021-99, sídlem [adresa], OR [číslo],

Spojené státy americké

zastoupená advokátkou Mgr. [jméno] [příjmení]

sídlím [adresa]

proti

žalovanému: [osobní údaje žalovaného]

bytem [adresa]

zastoupený advokátem Mgr. [jméno] [příjmení]

sídlím [adresa]

o určení vlastnického práva k akciím společnosti, o odvolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 23. června 2022, č. j. 39 Cm 21/2021 - 271

takto:

Rozsudek soudu prvního stupně se zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozhodl v záhlaví označeným rozsudkem tak, že se určuje, že vlastníkem 2 ks akcií společnosti Mladá fronta a.s., se sídlem Mezi Vodami 1952/9, Modřany, 143 00 Praha 4, IČO 49240315, v listinné podobě, ve formě na jméno, o jmenovité hodnotě jedné akcie 1 000 000 Kč, série A, [číslo] druh akcie kmenové, datum emise 1. 8. 2013, a 31 ks akcií společnosti Mladá fronta a.s., se sídlem Mezi Vodami 1952/9, Modřany, 143 00 Praha 4, IČO 49240315, v listinné podobě, ve formě na jméno, o jmenovité hodnotě jedné akcie 10 000 000 Kč, série B, [číslo] druh akcie kmenové, datum emise 1. 8. 2013, je společnost EUROPEAN FINANCIAL SERVICES, INC., [adresa], OR [číslo], Spojené státy americké, reg. [číslo] (výrok I), že žalovaný je povinen zaplatit žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku na nákladech řízení částku 26 500 Kč k rukám právní zástupkyně žalobce (výrok II.).

2. V odůvodnění svého rozsudku soud prvního stupně uvedl, že žalobkyně se žalobou ze dne 14. 4. 2021 domáhá určení vlastnického práva k akciím společnosti Mladá Fronta a.s. Tvrdila, že je jediným akcionářem společnosti, když vlastní 2 kusy akcií v nominální hodnotě 1 000 000 Kč a 31 kusů akcií v nominální hodnotě 10 000 000 Kč. Jako zástavce uzavřela dne 24. 8. 2016 se společností D Artesa smlouvu o zřízení zástavního práva k akciím. Účelem zřízení zástavního práva bylo zajištění pohledávky družstva Artesa. Usnesením KS České Budějovice ze dne 14. 2. 2020, č. j. KSCB 26 INS 27546/2019, byl na společnost Mladá Fronta a.s. prohlášen konkurs. Společnost Družstvo Artesa postoupilo svou pohledávku včetně zajištění smlouvou o postoupení na společnost Crane Constancy Investments SE (dále i jen, „CCI“). Tato společnost posléze po získání akcií realizovala výkon zástavního práva tak, že akcie nabyl žalovaný. Realizace však nebyla

provedena v souladu se zákonem ani v souladu se smluvními ujednáními mezi Družstvem Artesa a žalobkyní. V důsledku toho se žalovaný nikdy akcionářem společnosti Mladá Fronta a.s. nestal. Podle zástavní smlouvy byl zástavní věřitel povinen, před realizací výkonu zástavního práva, oznámit zástavci (žalobkyni) realizaci výkonu zástavního práva, a to nejméně 30 dnů před započítáním výkonu. Současně byl povinen vybrat a jmenovat renomovaného znalce k určení obvyklé ceny akcií. Oznámení a výběr měl povinnost oznámit v zástavní smlouvě stanoveným způsobem zástavci. Žalobkyni byla doručena od společnosti Crane Constancy Investments SE (zástavního věřitele) dne 24. 4. 2020 listovní zásilka, která obsahovala pouze list prázdného papíru. Zásilka neobsahovala doručovací adresu uvedenou v zástavní smlouvě. O této skutečnosti byl sepsán notářský zápis dne 6. 5. 2020 a zástavní věřitel byl písemně požádán o vysvětlení, avšak nereagoval. Žalobkyně je přesvědčena, že důvodem k jednání zástavního věřitele byla nabídka zástavce ze dne 27. 5. 2020, že složí zástavnímu věřiteli cenu zástavy. Samotná smlouva mezi zástavním věřitelem a žalovaným je, podle mínění žalobkyně, antdatovaná.

3. Dále soud prvního stupně ve svém rozsudku vyšel ze svých zjištění z provedených důkazů (odst. 5 – 23 rozsudku), odcitoval v něm zákonná ustanovení (odst. 24 – 33 rozsudku) a konstatoval, že pro posouzení důvodnosti žaloby je nutné posoudit následující otázky. První otázkou je, zda zástavní věřitel vůči žalobci postupoval v souladu se zákonem a zda na žalovaného převedl platně, v souladu se zákonem a smlouvou, akcie, jejichž vlastníkem byla žalobkyně. Ve věci samé učinil závěr, že z výpovědi svědků [příjmení] a [příjmení] má za prokázané, že na adresu žalobce uvedenou v čl. 22 nedošlo k doručení oznámení o výkonu zástavního práva, jak požaduje § 1364 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále i jen, OZ), resp. čl. 11 smlouvy o zřízení zástavního práva. Protože společnost CCI porušila smlouvu i zákon, neboť akcie na žalovaného převedla již 25. 5. 2020, tedy před uplynutím zákonné i smluvní lhůty, je převod akcií realizovaný dne 25. 5. 2020 ze společnosti CCI na žalovaného neplatný. Navíc z okolností vyplývá, že oznámení nebylo žalobkyni doručeno až do dnešních dnů. K otázce doručení prázdného papíru od zástavního věřitele žalobkyni se v rámci obrany žalovaný nevyjadřoval a odkazoval na svou dobrou víru. Soud prvního stupně s odkazem na rozhodnutí Nejvyšší soud sp. zn. 21 Cdo 3322/2011, jehož závěry, které citoval, jsou platné i pro projednávaný případ, uvedl, že žalovaný se měl a mohl přesvědčit, že společnost CCI není oprávněna mu akcie prodat, neboť nepředložila oznámení o započítání výkonu zástavního práva, tak jak ukládá zákon a tak jak požadovala i smlouva o zřízení zástavního práva, kterou měl žalovaný k dispozici. Žalovaný proto nemohl nabýt vlastnické právo k akciím. Poslední otázkou, související i s dobrou vírou žalovaného, je dle soudu prvního stupně zodpovězení otázky, zda žalovaný a společnost CCI skutečně měli v úmyslu realizovat prodej akcií nebo, zda se jednalo o úkon předstíraný, jehož účelem bylo poškození žalobce. K tomu učinil soud prvního stupně po provedeném dokazování závěr, že listinu z 13. 4. 2022 nepovažuje za důkaz o provedené platbě za akcie, a má tak za neprokázanou jejich úhradu. Poté soud prvního uzavřel, že rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku. O náhradě nákladů řízení rozhodl dle ust. § 142 odst. 1 o. s. ř. podle úspěchu ve věci, kdy v řízení byl zcela úspěšný žalobce a jejich výši určil celkem částkou 26 500 Kč. Soud prvního stupně dále konstatoval, že v řízení vznikly náklady České republiky, které je povinen žalovaný uhradit. Jejich výše nebyla známa ke dni vyhlášení rozsudku a bude o ní rozhodnuto v samostatném usnesení.

4. Proti rozsudku soudu prvního stupně se včas odvolal žalovaný, který předně namítal, že není správný závěr soudu prvního stupně o skutkových zjištěních, že prodávající dne 28. 4. 2020 doručil žalobci jako zástavnímu věřiteli prázdný list papíru. To dále obsáhle v souvislosti s provedenými důkazy odůvodňuje a tvrdí, že z obálky předmětné zásilky, která je přílohou notářského zápisu NZ vyplývá, že zásilka byla doručena na adresu žalobce, tedy správnému adresátu dle zástavní smlouvy, nikoliv na adresu Mladé fronty, a.s., jak nesprávně uvedl soud prvního stupně, tím se dopis dostal do sjednané dispoziční sféry žalobce, a není správný závěr soudu, že zásilka nebyla odeslána zástavci. Dále soud prvního stupně dospěl k nesprávnému závěru ohledně doručení, když konstatoval, že listina došla až dne 28. 4. 2020, když z výše uvedeného plyne, že byla doručena

24. 4. 2020, neboť nelze přičítat k tíži žalovaného, že si osoba jednající z pověření žalobce nepřevzala zásilku dříve. Dále označuje k důkazu dokumenty zaslané zástupcem žalobkyně zástupci žalovaného a tvrdí skutečnosti, pro které není pravdou, že by prodávající nijak žalobkyni neoznámil započetí výkonu zástavního práva, stejně jako není pravdou, že by žalobce nijak nekontaktoval či nereagoval na jeho přípis. Skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně proto neobstojí. Dále se vyjadřuje k závěrům soudu prvního stupně o nezaplacení kupní ceny, což je ale dle odvolatele věci vztahu mezi prodávajícím a žalovaným nikoliv vztahu mezi žalobkyní a žalovaným a nezaplacení kupní ceny, nemůže způsobit neplatnost smlouvy o převodu akcií. Rovněž rozvádí skutečnosti, pro které byl v dobré víře při nabytí předmětných akcií. Současně se vyjadřuje k procesnímu postupu soudu prvního stupně, kdy žalovaný neměl možnost vyjádřit se k důkazům provedeným v průběhu jednání dne 23. 6. 2022 a klást svědkovi otázky, čímž porušil právo žalovaného na právní pomoc v řízení dle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, a odmítá jeho závěry o obstrukcích způsobených žalovaným, resp. jeho zástupcem. Odvolatel navrhl, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že předmětný návrh žalobkyně se zamítá, a že žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému náhradu nákladů řízení, jakož i náhradu nákladů odvolacího řízení.

5. Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek i z důvodů, které nebyly v odvolání uplatněny (§ 212a odst. 1, § 205 odst. 2 o. s. ř.), a neshledal podmínky pro jeho potvrzení (§ 219 o. s. ř.) a ani pro jeho změnu (§ 220 odst. 1 o. s. ř.).

6. Podle ust. § 80 o. s. ř. určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.

7. Ze spisu, a to z návrhu na zahájení řízení doručeném soudem prvního stupně se podává, že žalobkyně tvrdí, že je jediným akcionářem společnosti a svůj naléhavý právní zájem ve smyslu ust. § 80 o. s. ř. spatřuje v tom, že uzavřením smlouvy o převodu akcií vyvolalo stav, že majetková i nemajetková práva plynoucí z akcií, jsou nejen pro ni, ale i pro všechny dotčené osoby značně nejistá. Pouze co nejrychlejší určení vlastnického práva k akciím může přinést účelnou ochranu těchto práv. Jiné prostředky právní ochrany, zejména žaloba o určení neplatnosti smlouvy o převodu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2021, sp. zn. 27 Cdo 1420 2018) a ani případná žaloba na plnění, nejsou dle ní sto uvedený stav právní nejistoty účinně a bez dalšího odstranit.

8. Postupem dle § 80 o. s. ř. se lze návrhem na zahájení řízení domáhat, aby bylo rozhodnuto o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem. V řízení tak může být úspěšný jen ten, kdo je aktivně věcně legitimován a současně má na požadovaném určení naléhavý právní zájem. Aktivní věcná legitimace svědčí žalobci v případě, že je účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde, nebo se jeho právní sféry sporný právní vztah nebo sporné právo týká. Soudní teorie i praxe je jednotná v tom, že naléhavý právní zájem je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo právo žalobce nebo právní vztah, na kterém se účasten, ohroženo, popřípadě tam, kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Určovací žaloba má preventivní charakter a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu, a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, a jednak v případech, kdy určovací žaloba vystihuje účinněji než jiné právní prostředky obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů. O naléhavém právním zájmu lze uvažovat pouze v případě, bude-li navrhovaný výrok způsobilý vystihnout úplný obsah hmotným právem vymezeného vztahu, což logicky předpokládá, že bude závazný pro všechny jeho subjekty (srov. § 159a odst. 1o. s. ř.) Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdo 1364/97 či např. rozsudek ze dne 29. 4. 2003, sp. zn. 21 Cdo 58/2003, uveřejněný pod číslem 2/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jež jsou aplikovatelné i za současné právní úpravy). Pro závěr soudu že žalobce má ve věci naléhavý právní zájem, je rozhodný stav v době

vyhlášení (vydání) rozhodnutí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. září 2011, sp. zn. 21 Cdo 2494/2010).

9. V řízení vedeném dle ust. § 80 o. s. ř. může být úspěšný jen ten, kdo je aktivně věcně legitimován a současně má na požadovaném určení naléhavý právní zájem. Dříve tedy, než soud přistoupí k meritornímu projednání věci, je třeba, aby se zabýval tím, zda uvedené zákonné podmínky jsou splněny, tj. zda je žalobce tvrdil a doložil, neboť v případě jejich neexistence, je to důvod pro který určovací žaloba nemůže obstát, a musí být zamítnuta bez dalšího (srov. za mnohé usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 26 Cdo 1255/2006).

10. Odvolací soud z odůvodnění napadeného rozsudku shledal, že soud prvního stupně se aktivní věcnou legitimací a ani právním zájmem žalobkyně na předmětném určení ve smyslu ust. § 80 o. s. ř. nijak nezabýval, tj. nijak se nezabýval tvrzeními žalobkyně o splnění zákonných podmínek ve smyslu uvedeného zákonného ustanovení. A aniž by měl jejich existenci za prokázanou, přistoupil bez toho k meritornímu projednání a rozhodnutí věci.

11. Promítneme-li výše uvedené do poměrů této věci, tak postrádá-li napadený rozsudek zcela závěr soudu prvního stupně o tom, že žalobkyně je aktivně věcně legitimována, a že jí svědčí naléhavý právní zájem ve smyslu ust. § 80 o. s. ř., postrádá dle uvedeného zákonného ustanovení jeho odůvodnění právní závěr o skutečnostech pro tuto věc bezesporu rozhodných (§ 157 odst. 2 o. s. ř.). Tento nedostatek je zjevně na újmu uplatnění práv odvolatele a odvolací soud proto uzavírá, že napadený rozsudek soudu prvního stupně je pro nedostatek důvodů nepřezkoumatelný.

12. Odvolací soud se proto dalšími námitkami odvolatele nezabýval, neboť skutkové a právní závěry soudu prvního stupně, jež jej vedly k závěru o porušení povinnosti zástavního věřitele ve vztahu k žalobkyni, a potažmo k závěru o neplatnosti smlouvy o převodu akcií, kterou uzavřel zástavní věřitel s žalovaným, pro něž určovací žalobě vyhověl, jsou ve smyslu ust. § 80 o. s. ř. předčasné.

13. K odvoláním napadenému rozsudku je pak třeba dodat, a to bez toho, že by se jím odvolací soud věcně zabýval, že obsáhlá citace zákonných ustanovení (odst. 24 – 33 rozsudku) není právním posouzením věci soudem prvního stupně ve smyslu ust. § 157 odst. 2 o. s. ř., který na danou věc aplikoval toliko 1 z 10 jím uvedených. A jeho skutkové zjištění, že cena za převod akcií nebyla žalovaným zástavnímu věřiteli – společnosti CCI uhrazena, které dává soud prvního stupně sice do souvislosti s otázkou dobré víry žalovaného, pak jeho právní závěr zcela postrádá.

14. Odvolací soud rovněž shledal, že soud prvního stupně v odůvodnění napadeného rozsudku dospěl k závěru, že v řízení vzniklo státu právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému (§ 148 odst. 1 o. s. ř.), přičemž konstatoval, že jejich výše mu nebyla ke dni vyhlášení rozsudku známá, a že o ní bude rozhodnuto v samostatném usnesení. Takový postup ale není přípustný, neboť o určení výše náhrady nákladů řízení státu lze sice rozhodnout poté, co bylo vydáno soudem konečné rozhodnutí, to ale pouze v případě, že takové rozhodnutí obsahuje i rozhodnutí soudu o povinnosti k náhradě k náhradě nákladů řízení státu dle ust. § 151 odst. 1 o. s. ř., tedy rozhodnutí o základu nároku státu na náhradu nákladů řízení, o kterém ale soud prvního stupně zjevně nerozhodl (srov. nález Ústavního soudu sp. zn. . ÚS 672/03).

15. Protože odvolací soud se napadeným rozsudkem meritorně nezabýval, nebyl dán důvod pro vrácení věci soudu prvního stupně k vydání doplňujícího rozhodnutí o povinnosti k náhradě nákladů řízení státu před vydáním tohoto rozhodnutí (§ 222 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s ust. § 166 o. s. ř.).

16. Ze shora popsaných důvodů odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně dle ust. § 219a odst. 1 písm. b) o. s. ř. zrušil a věc mu podle ust. § 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř. vrátil k dalšímu řízení.

17. V novém řízení se ve smyslu výše uvedených závěrů bude soud prvního stupně nejprve zabývat aktivní věcnou legitimací žalobkyně a jejím naléhavým právním zájmem na předmětném určení (§ 80 o. s. ř.), přičemž na jeho závěru o existenci či neexistenci uvedených zákonných podmínek je závislý jeho další postup v řízení. Tedy to, zda určovací žalobu bez dalšího zamítne, či zda přistoupí k jejímu věcnému projednání. Ve svém konečném rozhodnutí pak neopomene ust. § 157 odst. 2 o. s. ř., jež stanoví jeho náležitosti.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není dovolání přípustné.

Praha 3. října 2022

JUDr. Lenka Broučková
předsedkyně senátu